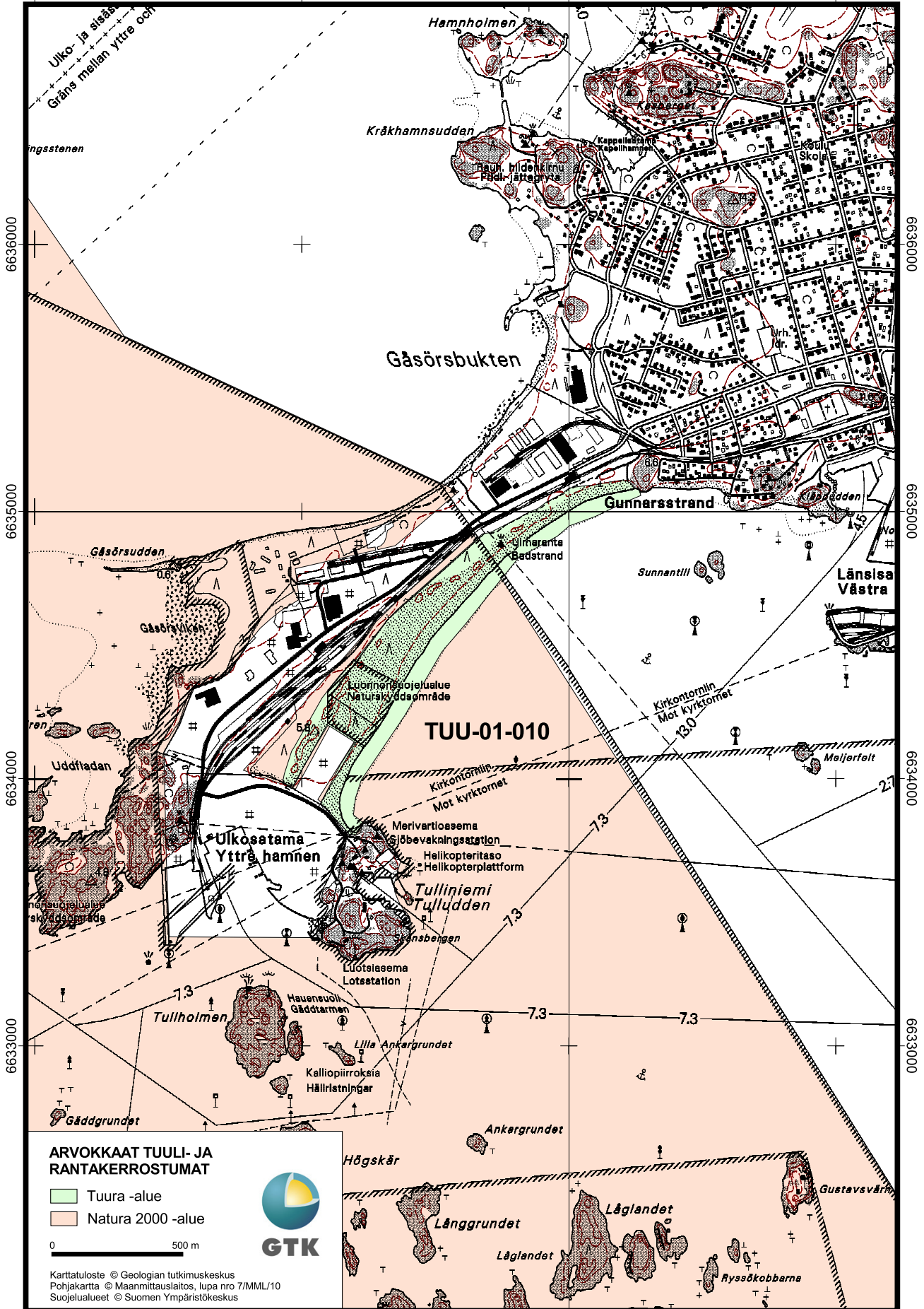

2438000

2439000

2440000

2441000

ARVOKKAAT TUULI- JA RANTAKERROSTUMAT

- Tuura -alue
- Natura 2000 -alue

0 500 m

Karttatuloste © Geologian tutkimuskeskus
 Pohjakartta © Maanmittauslaitos, lupa nro 7/MML/10
 Suojelualueet © Suomen Ympäristökeskus

2438000

2439000

2440000

2441000

TULLINIEMI

Hanko

Tietokantatunnus: TUU-01-010

Arvoluokka: 2

Muodostuma: Tuulikerrostuma

Pinta-ala: 33,1 ha

Korkeus: 5 m mpy.

Karttalehti: 2011 05

Alueen suhteellinen korkeus: 3 m

2011 08

Muodon suhteellinen korkeus: 2 m

Sijainti: Muodostuma sijaitsee Manner-Suomen eteläisimmässä kärjessä, Hangon vapaasataman eteläpuolella, Tulliniemen merivartio- ja luotsiaseman sekä Gunnarsstrandin uimarannan välissä.

Geologia

Tulliniemi on I Salpausselän läntisin ja uloin osa mantereella (Donner 1976) ja on siten maapohjaltaan ja rannoiltaan laajalti hiekkaperäistä. Alueella on erilaisten dyynityyppien edustajia. Tullstrandin ranta on kehittynyt sarja dyynisukcession eri vaiheita valkeista dyyneistä ruskeisiin (Uudenmaan ympäristökeskus 2006). Kehittyneimmät, korkeudeltaan noin 1,5 - 2 metriä dyynit löytyvät alueen keskivaiheilta. Lähimpänä rantaa sijaitsevien ja sisämaahan kulkeneiden dyynien välissä on havaittavissa selkeitä deflaatiopintoja joissa tuuli on saanut otteen aineksesta ja päässyt kuluttamaan, kuljettamaan ja kerrostamaan dyyniainesta uudelleen. Dyyniaine on hiekkaista hietaa/hietaista hiekkaa (raekoko 0,06 - 0,6 mm). Eri dyyneistä otettujen näytteiden raekoostumukset ovat lähes yhteneväiset. Kuitenkin lähinnä rantaa olevien dyynien aineksesta on enemmän hiekkalajitetta (0,2 - 0,6 mm) (Kielosto et al. 1996). Inventoidun kohteen vapaasataman aidan sisäpuolelle jääneet alueet on otettu mukaan karttatulkinnan perusteella.

Biologia

Tullirannan hiekkaranta on lähes kasviton ja vasta hiekkarannan yläosassa, soraisella vallilla, 10–15 m päässä rantaviivasta kasvillisuus runsastuu. Alkiodyynivyöhyke on huonosti kehittynyt ja noin 5 m levyinen. Varsinainen rantadyyni on noin 2–2,5 m korkea ja lähes yhtenäinen valkea dyynivalli alkaa vasta noin keskiosassa rantaa. Vallin katkeilu saattaa johtua ehkä kulutuksesta tai vallia hajottavista rantavoimista. Lounaisosassa ennen vapaasataman aittaa dyynivallit katkeilevat ja dyynikummut ovat enintään 5 x 10 m laajuisia, kunnes jälleen aidatulla alueella noin 50 m päästä aidasta valli alkaa uudestaan. Dyynivyöhykkeissä on myös pieniä hiekkaisia luontaisesti syntyneitä deflaatiopintoja. Rannan poikki kulkevan aidan vieressä dyynivalli on puustottunut. Valkoisen dyynivallin takana on kapea harmaan dyynin vyöhyke, joka vaihettuu leveään puustoiseen dyyniin. Paikoin dyynimetsään tunkee noin 20 m pitkiä, kasvittomia dyynivalleja.

Hiekkarannalla ja varsinkin sen yläosan soraisella vallilla kasvaa useita satoja yksilöitä uhanalaista meriotakilokkia (EN). Alkiodyynivyöhykkeellä kasvaa otakilokin lisäksi niukasti rantavehneä, suola-arhoa, niukemmin ahosuolaheinää, hietikkosaraa (NT), keltamaksaruohoa ja merisinappia. Valkeaa dyynivallia vallitsee rantavehne, koillisosassa myös hietikkosara seuralaisenaan hietikkonata (NT). Tasaisempi harmaadyyni on hietikkonataltaista, paikoin myös punanataltaista seuralaisenaan hietikkosara, rantavehne ja hietakastikkalaukut. Paikoissa, joissa dyynivalli on eroosioitunut erillisiksi dyynimättäiksi, kasvillisuutta vallitsee hietikkonata ja metsän rajassa on muutamia yksittäisiä variksenmarjamättäitä ja pieniä laikkuja hietikkotierasammalta. Pohjakerros on kuitenkin hyvin avonaista kaikilla rantadyyneillä. Merinätkelmää on vasta aivan koillispuolella uimarannalla. Kallion tyvellä on myös kangasajuruohoa (NT). Hiekkarannalla on myös useita uhanalaisia eliöitä kuten ajuruoholla elelevä ajuruohosulkanen (NT) ja dyynisulkanen (EN), hietikkonadalla elelevä sinisiipisirkka (EN) ja rantavehneellä elelevä nummijuuriyökkönen (EN) (Hertta 2010).

Puustoinen dyyni on etenkin takarajalta yhtenäistä kuivan kankaan mäntymetsää. Rannempaa männikkö on harvempaa ja laikkuisempaa. Takaosan hiekkaharjanteella aidan vieressä on suhteellisen runsaasti järeitä, 40–60 cm paksuisia kilpikaarnamäntyjä. Lähempänä rantaa on vähän nuorempaa männikköä. Aluskasvillisuus on poronjäkälä- ja varpulaikuista siten että kasvillisuus keskittyy puiden tyvien ympärille ja välit ovat kulutuksen takia enemmän avoinna paljaana hiekkana. Jäkäläkössä on myös karvakarhunsammalta ja tinajäkälää ja varvikkoa vallitsee variksenmarja seuranaan puolukka, sianpuola ja mustikka. Paikoin on myös hietakastikkaa. Paljasta hiekkaa sitovat paikoin tinajäkälät. Aidan lähistöllä lampaannataa on runsaasti ja merenpuoleista metsänpohjaa sitoo enemmän hietikkonata. Syvemmällä metsässä pohjakerros on enemmän sulkeutunut johtuen ehkä pienemmästä kulutuksesta. Takamaastossa on myös pyöreitä rantakiviä. Puustoisella dyynillä on useita polkuja sekä vanhoja poteroita aidan tuntumassa yms. Alueelta on tehty pari tarkempaa kasvillisuusselvitystä (Oksanen 1978, Bonn 1990) ja koillisosasta luonnonsuojelulain luontotyypikartoitus.

Maisema ja muut arvot

Inventoidulta alueelta avautuu luonnonkaunis merimaisema etelään ja aivan niemen kärkeen. Virkistyskäyttönä alueella on uimaranta. Niemen pohjoisosan vapaasataman toiminta sekä kuuluu että näkyvä koko inventoidulle

alueelle, joka itsessään kyllä on luonnontilainen, joskin ihmisten kulku alueella aiheuttaa maaperän eroosiota. Dyynit erottuvat rantamaisemassa selkeästi. Tulliniemen eteläosat kuuluvat Tulliniemen linnustonsuojelualueeseen (FI0100006).

Kirjallisuus:

Bonn, T. 1990. Hangon Tulliniemen alueen kasvillisuus ja kasvistoselvitys Moniste. 14 s.

Donner, J. 1976 Suomen kvartaäriogeologia. Moniste N:o 1. Helsingin yliopisto, Geologian ja peletonologian laitos. Helsinki. 264 s.

Kielosto, S., Kukkonen, M., Stén, C.-G. & Backman, B. 1996. Hangon ja Perniön kartta-alueiden maaperä. Suomen geologinen kartta 1:100 000 : maaperäkarttojen selitykset. Karttalehdet 2011 ja 2012. 104 s. Geologian tutkimuskeskus.

Luonnonsuojelulain luontotyyppien inventointi -tietokanta (LULU). 2010. Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

Oksanen, T. 1978 Hangon Tulliniemen kasvisto ja kasvillisuus. Pro-gradu-työ Helsingin yliopisto 108 s.

Uudenmaan ympäristökeskus, 2006. Hangon Natura 2000-alueet. [WWW-dokumentti]
<<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=78438&lan=FI>> 8.10.2010

Ympäristöhallinnon eliötietojärjestelmä (Hertta). 2010. Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

TULLUDDEN

Hangö

Databaskod:	TUU-01-010	Värderklass:	2
Formation:	Vindavlagring	Areal:	33,1 ha
Höjd:	5 m ö.h.	Kartblad:	2011 05
Områdets relativa höjd:	3 m		2011 08
Formationens relativa höjd:	2 m		

Läge: Formationen ligger på fasta Finlands sydligaste spets, söder om Hangö frihamn, mellan Tulluddens sjöbevaknings- och lotsstation och Gunnarstrands simstrand.

Geologi

Tulludden är den Första Stängselåsesens västligaste och yttersta del på fastlandet (Donner 1976) och marken och stränderna består sålunda till stora delar av sand. Olika typer av dyner finns representerade i området. På Tullstranden har en serie av dynsuccessionens olika stadier utvecklats, från vita dyner till bruna (Nylands miljöcentral 2006). De längst utvecklade cirka 1,5 - 2 m höga dynerna ligger i områdets centrala delar. Mellan dynerna närmast stranden och dem som rört sig inåt land kan tydliga deflationsytor observeras, där vinden har fått tag i materialet och kommit åt att nöta, transportera och återavsätta dynmaterial. Dynmaterialet är sandig mo/moartad sand (kornstorlek 0,06 - 0,6 mm). Kornsammansättningarna i proven från olika dyner är nästan lika. I dynerna närmast stranden finns dock mera sand (0,2 - 0,6 mm) (Kielosto et al. 1996). De delar av det inventerade området som är innanför frihamnen har tagits med på basis av en tolkning av kartan.

Biologi

Tullstrandens sandstrand är nästan vegetationsfri och först på strandens övre del, på en grusvall 10 - 15 m från strandlinjen börjar växtligheten bli rikligare. Zonen av embryonala dyner är dåligt utvecklade och cirka 5 m bred. Den egentliga stranddynen är cirka 2 - 2,5 m hög och den nästan enhetliga vita dynvallen börjar först ungefär i strandens centrala del. Avbrotten i vallen kan eventuellt bero på slitage eller på strandkrafter som eroderar den. I den sydvästra delen före frihamnens staket bryts dynvallarna och dynhöjderna är högst 5 x 10 m stora, tills vallen börjar igen 50 m från staketet i det inhängdade området. I dynzonerna finns också små naturligt uppkomna sandiga deflationsytor. Bredvid staketet som korsar stranden är dynvallen trädbevuxen. Bakom den vita dynvallen finns en smal zon av grå dyn som övergår i en bred trädbevuxen kustdyn. Ställvis tränger sig 20 m långa vegetationsfria dynvallar in i dynskogen.

På sandstranden och i synnerhet på den grusiga vallen på dess övre del växer flera hundra exemplar av den hotade sodaörten (EN). I zonen av embryonala dyner växer förutom sodaört också lite strandråg och saltarv, medan bergsyra, sandstarr (NT), gul fetknopp och strandsenap är ännu knappare. Den vita dynvallen domineras av strandråg, i den nordöstra delen också av sandstarr tillsammans med sandsvingel (NT). Den jämnare gråa dynen domineras av sandsvingel, ställvis också av rödsvingel tillsammans med sandstarr, strandråg och fläckar av berggrör. På ställen där dynvallen eroderats till separata dyntuvor domineras växtligheten av sandsvingel och vid skogsbrynet finns några enstaka kråkbärstuvor och små fläckar av sandruggmossa. Bottenskiktet på alla stranddyner är dock mycket öppet. Strandvial finns inte före simstranden alldeles i den nordöstra delen. Vid bergets fot finns också backtimjan (NT). På sandstranden finns flera hotade organismer, till exempel radsprötat timjanfjädermott (NT) och ojämnsprötat timjanfjädermott (EN) som lever på backtimjan, blåvingad gräshoppa (EN) som lever på sandsvingel och sandängsfly (EN) som lever på strandråg (Hertta 2010).

Den trädbevuxna kustdynen består i synnerhet vid sin bakre gräns av enhetlig torr talldominerad moskog. Närmare stranden är tallskogen glesare och mer oregelbunden. På den bakre delens sandås bredvid staketet finns relativt många grova, 40 - 60 cm tjocka tallar med sköldbark. Närmare stranden finns något yngre tallskog. Undervegetationen består av fläckar av renlav och ris och växtligheten koncentrerar sig runt träden, medan mellanrummen på grund av slitage är mera öppna med blottad sand. Bland lavarna växer också björnmossa och påskrislav och riset domineras av kråkbär, mjölon och blåbär. Ställvis finns också berggrör. Den blottade sanden binds ställvis av påskrislavar. Nära stängslet finns det rikligt med fårsvingel och skogsbotten på havssidan binds mera av sandsvingel. Djupare i skogen är bottenskiktet mera slutet möjligen på grund av mindre slitage. I den bakre terrängen finns också runda strandstenar. På den trädbevuxna dynen finns flera stigar och gamla skyttegropar och dylikt nära staketet. Ett par noggrannare vegetationsundersökningar har gjorts i området (Oksanen 1978, Bonn 1990) och över den nordöstra delen en naturtypskartering enligt naturskyddslagen.

Landskap och andra värden

Från det inventerade området öppnar sig en naturskön havsutsikt söderut och alldeles ut till uddens spets. I området finns en simstrand. Frihamnen i den norra delen av udden både hörs och syns i hela det inventerade området, som i sig

självt nog är i naturtillstånd, även om människor som rör sig där orsakar markerosion. Dynerna urskiljer sig tydligt i strandlandskapet. Tulluddens södra delar hör till Tulluddens fågelskyddsområde (FI0100006).

Litteratur:

Bonn, T. 1990. Hangon Tulliniemen alueen kasvillisuus ja kasvistoselvitys Moniste. 14 s.

Donner, J. 1976 Suomen kvartääri-geologia. Moniste N:o 1. Helsingin yliopisto, Geologian ja paleontologian laitos. Helsinki. 264 s.

Kielosto, S., Kukkonen, M., Stén, C.-G. & Backman, B. 1996. Hangon ja Perniön kartta-alueiden maaperä. Suomen geologinen kartta 1:100 000 : maaperäkarttojen selitykset. Karttalehdet 2011 ja 2012. 104 s. Geologian tutkimuskeskus.

Luonnonsuojelulain luontotyyppien inventointi -tietokanta (LULU). 2010. Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

Oksanen, T. 1978 Hangon Tulliniemen kasvisto ja kasvillisuus. Pro-gradu-työ Helsingin yliopisto 108 s.

Uudenmaan ympäristökeskus, 2006. Hangon Natura 2000-alueet. [WWW-dokumentti]

<<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=78438&lan=FI>> 8.10.2010

Ympäristöhallinnon eliötietojärjestelmä (Hertta). 2010. Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

TUU-01-010, Tulliniemi. Kuva: Jari Teeriaho, (c) SYKE 2011.